

Συμβολή στην Εισήγηση της Κ.Ε. για το «Δοκίμιο Ιστορίας του ΚΚΕ περίοδος 1918-1949» (*)

των Γιώργου Κολλιιά – Δημήτρη Κατσορίδα

1. Η κριτική στη θεωρία των Σταδίων

Η Συνδιάσκεψη του ΚΚΕ τον Ιούνιο του 2018 (βλ. το ειδικό ένθετο στο *Ριζοσπάστη*, 30/6-1/7/2018), υλοποιώντας παλαιότερες συνεδριακές αποφάσεις, επικύρωσε εκ νέου τη μελέτη και συγγραφή της ιστορίας του κόμματος από το 1918 έως το 1949. Πρόκειται για ένα ιστορικής σημασίας βήμα, κατά την γνώμη μας, το οποίο επικυρώνει θεωρητικές και προγραμματικές επανατοποθετήσεις του ΚΚΕ σε αριστερή κατεύθυνση, που ιστορικά είχαν δημιουργήσει σχίσμα τόσο στο ελληνικό όσο και στο διεθνές κομμουνιστικό κίνημα.

Διαβάζοντας κάποιος/-α προσεκτικά την εισήγηση της Κεντρικής Επιτροπής (Κ.Ε.) του ΚΚΕ προς την Συνδιάσκεψη, θα διαπιστώσει ότι το ΚΚΕ, παρά τις αντιφάσεις που το διακατέχουν, κυρίως στα ζητήματα της πολιτικής πρακτικής στην συγκυρία, εντούτοις επιμένει, και σωστά, σε κριτική θεώρηση όλης της ιστορικής του διαδρομής, ξεκινώντας από την διερεύνηση των όρων συγκρότησης του ελληνικού κοινωνικού σχηματισμού πριν ακόμα από την ίδρυσή του Σοσιαλιστικού Εργατικού Κόμματος Ελλάδας (ΣΕΚΕ) το 1918, το οποίο ήταν πρόδρομος του ΚΚΕ. Αποδομεί τις θεωρητικές προσεγγίσεις που κυριάρχησαν από την δεκαετία του 1930, σχετικά με τον χαρακτήρα του ελληνικού καπιταλισμού, οι οποίες την εποχή εκείνη ήταν αντικείμενο συστηματικής κριτικής από την Αριστερή Αντιπολίτευση του ΚΚΕ (ομάδα Σπάρτακος).

Συγκεκριμένα, η Πανελλαδική Συνδιάσκεψη θεωρεί λαθεμένο τον παλαιό στρατηγικό προσανατολισμό του ΚΚΕ για τον

αστικοδημοκρατικό χαρακτήρα της επανάστασης στην Ελλάδα, ο οποίος στηρίχτηκε στην θεωρία των Σταδίων, που υιοθετήθηκε όπως υπογραμμίζει τόσο «με δική του ευθύνη, καθώς και με ευθύνη της Κομμουνιστικής Διεθνούς (Κ.Δ.)». Σε άλλο σημείο αναφέρει ότι το πρόβλημα στρατηγικής έχει την ρίζα του κυρίως στην δεκαετία του 1930, με καθοριστικές τις Αποφάσεις της 6ης Ολομέλειας του 1934 και του 7ου Συνεδρίου της Κ.Δ. το 1935, και στη συνέχεια, την ίδια χρονιά, του 6ου Συνεδρίου του ΚΚΕ.

Εδώ να θυμίσουμε ότι η *θεωρία των Σταδίων* στηρίζεται σε μια γραμμική αντίληψη της ιστορίας, που έχει ως βάση της την εξελικτική πορεία των πραγμάτων, η οποία θεωρεί ότι όλες οι χώρες θα πρέπει υποχρεωτικά-νομοτελειακά να περάσουν από όλα τα οικονομικά και κοινωνικά συστήματα (φεουδαρχία, καπιταλισμό και μετά σοσιαλισμό), δηλαδή όλους τους σταθμούς μετάβασης από το ένα στάδιο της οικονομίας στο άλλο, χωρίς επαναστατικά άλματα και ανατροπές. Όσον αφορά την Ελλάδα, η θεωρία των Σταδίων, η οποία ουσιαστικά υιοθετήθηκε από την προαναφερθείσα Απόφαση της 6ης Ολομέλειας, υποστήριζε ότι ήταν μια χώρα υπανάπτυκτη και εξαρτημένη, με κυρίαρχες τις φεουδαρχικές μορφές οικονομίας και γι' αυτό θα έπρεπε πρώτα να ολοκληρωθεί ο αστικός μετασχηματισμός της ελληνικής οικονομίας, με την ανάπτυξη της βιομηχανίας, η οποία με τη σειρά της θα ισχυροποιούσε την εργατική τάξη, και ύστερα, σε κάποιο άλλο στάδιο ανάπτυξης, θα γινόταν η μετάβαση στο σοσιαλισμό.

2. Η δικαίωση του Πουλιόπουλου

Στη θέση αυτή απάντησε ο Παντελής Πουλιόπουλος, εκφραστής της γενιάς της μπολσεβικοποίησης του κόμματος από ΣΕΚΕ σε ΚΚΕ, και πρώτος γραμματέας του, το 1924 (μετέπειτα διαγραφείς από αυτό, το 1927), με το θεωρητικό του έργο, «*Δημοκρατική ή Σοσιαλιστική Επανάσταση στην Ελλάδα;*», με το οποίο απορρίπτει τεκμηριωμένα και με επιχειρήματα τη θέση της ηγεσίας του ΚΚΕ. Εκεί αποδεικνύει ότι ο ελληνικός κοινωνικός σχηματισμός είναι ενσωματωμένος στο πλαίσιο της ιμπεριαλιστικής αλυσίδας, οι καπιταλιστικές σχέσεις έχουν επικρατήσει πλήρως, το ελληνικό κεφάλαιο δεν εξαρτάται, αλλά συνεργάζεται στενά με το ξένο και

γι' αυτό το καθήκον των κομμουνιστών, όταν πάρουν την εξουσία στην Ελλάδα, είναι η απαλλοτρίωση των βασικών τομέων της οικονομίας και η εργατική δημοκρατία και όχι η ολοκλήρωση του αστικού μετασχηματισμού του ελληνικού καπιταλισμού. Ο Πουλιόπουλος, επιπλέον προειδοποιούσε ότι η αλλαγή κατεύθυνσης του πολιτικού προσανατολισμού του κόμματος, από σοσιαλιστική σε αστική, στο όνομα της «ανωριμότητας των συνθηκών», θα το οδηγήσει στη ενσωμάτωση στην στρατηγική του αστισμού.

Η προειδοποίηση αυτή επιβεβαιώθηκε με τραγικό τρόπο το 1944, γιατί ενώ το αστικό μπλοκ ήταν αποφασισμένο να πάρει όλη την εξουσία για τον εαυτό του, το ΚΚΕ «εγκλωβισμένο στο στόχο της συνεργασίας με αστικές δυνάμεις για τον αστικό εκδημοκρατισμό», όπως το ίδιο ομολογεί, δεν επεξεργάστηκε σχέδιο κατάληψης της εξουσίας που ντεφάκτο είχε τεθεί από την δυναμική της ταξικής αντιπαράθεσης. Μάλιστα, η Κ.Ε. με την Εισήγησή της, στη Συνδιάσκεψη, εκτιμά ότι είχε πράγματι, τότε, διαμορφωθεί επαναστατική κατάσταση, «δηλαδή ότι διαμορφώθηκαν αντικειμενικές συνθήκες, ώστε ο υποκειμενικός παράγοντας, το επαναστατικό κίνημα, υπό την καθοδήγηση του ΚΚΕ, [θα μπορούσε, σ.σ.] να σχεδιάσει και να οργανώσει επαναστατική εξέγερση, εργατική (προλεταριακή), σοσιαλιστική επανάσταση με στόχο την κατάληψη της εξουσίας».

Επίσης, πολύ ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα ερωτήματα που θέτει η Εισήγηση της Κ.Ε., στο κατά πόσο και σε ποιο βαθμό η στρατηγική του Δημοκρατικού Στρατού για ένοπλο αντάρτικο (1946-49), το οποίο όμως δεν είχε στόχο την κατάληψη της εξουσίας, αλλά την πίεση για ομαλές δημοκρατικές εξελίξεις, ήταν αποτέλεσμα δισταγμού του Κόμματος ή των αδελφών ΚΚ, και πρώτα απ' όλα του ΚΚ της Σοβιετικής Ένωσης. Όπως εκτιμά η Εισήγηση της Κ.Ε., «Ο καθοδηγητικός πυρήνας του ΚΚΕ προσανατολίζονταν σε δυναμική αναμέτρηση με τον ταξικό αντίπαλο, δίχως όμως και να έχει ξεκάθαρη στρατηγική επαναστατικής κατάκτησης της εργατικής εξουσίας, ενώ εξαρτούσε την υλοποίηση του σχεδίου από τη σύμφωνη θέση του διεθνούς κομμουνιστικού κινήματος, αλλά και από την πολεμική βοήθειά

του».

3. Το Μακεδονικό ζήτημα

Μια αρνητική εξέλιξη είναι η αλλαγή της θέσης για το Μακεδονικό, η οποία, κατά την γνώμη μας, είναι σε αντίθεση με τις παραδόσεις του ΚΚΕ. Ιστορικά, το ΚΚΕ αναγνώριζε την ύπαρξη μακεδονικού έθνους, που καταπιέζεται από την ελληνική, την βουλγάρικη και την σέρβικη εξουσία, το οποίο έχει και δική του γλώσσα, την σλάβικη (βλ. *Ριζοσπάστης*, 24 και 25 Νοεμβρίου 1932. Για περισσότερα, δες το άρθρο μας στην *Ίσκρα*, 9-2-2018, με τίτλο: «Το ΚΚΕ για τον προσδιορισμό και το όνομα της Π.Γ.Δ.Μακεδονίας»). Μάλιστα, διεκδικούσε το δικαίωμα της ισοτιμίας, ενώ αναγνώριζε με την 5η Ολομέλεια της Κ.Ε. (Γενάρης 1949) και το δικαίωμα της «εθνικής αποκατάστασης» του «Μακεδονικού λαού», όταν επικρατήσει η επανάσταση, ενώ με την 6η Ολομέλεια της Κ.Ε. (Οκτώβρης 1949), παρ' ότι διορθώνει τη θέση του, εντούτοις εξακολουθεί να κάνει τη διάκριση μεταξύ ελληνικού και σλαβομακεδόνικου λαού και ότι «*Η πάλη για την ισοτιμία τους [...] δένει τους Μακεδόνες με τους Έλληνες...*». Αντίθετα, από αυτά, η Εισήγηση της Κ.Ε. θεωρεί ότι «*δεν μπορεί να τεκμηριωθεί ιστορικά η άποψη ότι οι Μακεδόνες αποτελούν αυτοτελή εθνότητα*», παρά το γεγονός ότι στην ευρύτερη γεωγραφική περιοχή της Μακεδονίας υπάρχει ήδη, από το 1945, κρατική οντότητα με το λαό της να αυτοπροσδιορίζεται εθνικά ως Μακεδόνες σλάβικης προέλευσης. Βέβαια, η Εισήγηση της Κ.Ε. του ΚΚΕ, συμπληρώνει ότι «*το όλο ζήτημα της εξέλιξης των εθνοτήτων [...] αποτελεί αντικείμενο βαθύτερης ιστορικής μελέτης*». Ελπίζουμε, το ΚΚΕ, να διαπιστώσει σύντομα το λάθος που κάνει ένα αιώνα μετά την ίδρυσή του, που ισχυρίζεται ότι «*δεν υπάρχει μακεδονικό έθνος, μακεδονική εθνότητα, μακεδονική γλώσσα, μακεδονικός λαός*», συμπληρώνοντας μάλιστα πως «*είναι ανιστόρητα όλα αυτά*».

4. Μία πρόταση προς διερεύνηση

Τέλος, θεωρούμε πολύ θετική την ενέργεια της κομματικής αποκατάστασης του Άρη Βελουχιώτη, ενώ θα ήταν πολύ σημαντικό

βήμα εάν η συνέχιση της κριτικής αξιολόγησης της ιστορίας του ΚΚΕ από τα μέλη, τα στελέχη και ένα ευρύ ερευνητικό δυναμικό, το οδηγούσε και στην πολιτική, τουλάχιστον, αποκατάσταση του πρώτου γραμματέα του ΚΚΕ, Παντελή Πουλιόπουλου, και στην μελέτη των απόψεών του, ο πυρήνας των οποίων υιοθετείται και επίσημα από τα κομματικά ντοκουμέντα.

(*) Αναδημοσίευση από την [Ίσκρα](#), 20-7-2018